

Międzynarodowe sympozjum na temat „Stawy rybne i ich rola w ochronie środowisk bagiennych” (Ustroń, 19–22 IX 1994 r.)

Na sympozjum omawiano wiele różnych funkcji stawów rybnych. Stawy te, obok oczywistego znaczenia w produkcji rybackiej, mogą pełnić istotną rolę w kształtowaniu różnorodności biologicznej, krążeniu pierwiastków, gospodarce wodnej, regulacji mikroklimatu i ochronie wód. Są one tworzone najczęściej na terenach podmokłych, np. w dolinach rzecznych. Tereny takie z upływem lat zazwyczaj wysychają, a powstanie i utrzymywanie stawów pozwala na zachowanie na tych obszarach środowisk wodnych. Na sympozjum dyskutowano możliwości ochrony zasobów przyrodniczych stawów i ich otoczenia przy równoczesnej eksploatacji rybackiej tych zbiorników.

Sympozjum zostało zorganizowane przez Zakład Ichtiologii i Gospodarki Rybackiej PAN oraz Zakład Doświadczalny Gospodarki Stawowej PAN w Gołyszach. Uczestniczyły w nim 42 osoby. 10 uczestników zagranicznych reprezentowało 6 krajów. Zaprezentowano 14 referatów i kilkanaście plakatów. Ich streszczenia ukazały się w specjalnym tomie, rozdany wszystkim uczestnikom. W każdej sesji, poza szczegółową dyskusją po kolejnych prezentacjach ustnych, odbywała się łączna dyskusja nad referatami i plakatami z danej grupy tematycznej. Umożliwiło to kompleksową analizę poruszanych problemów.

Przewodnicząca komitetu organizacyjnego, prof. M. A. Szumiec, po uroczystym powitaniu gości, przedstawiła zakres tematyczny sympozjum. Uczestnicy zostali też przywitani przez przedstawiciela wojewody bielskiego i zastępcę sekretarza naukowego Oddziału PAN w Katowicach.

W ciągu trzech dni obrad odbyło się pięć sesji tematycznych. Dotyczyły one: roli stawów rybnych w krajobrazie (przewodniczył J. Kvet), krytycznych sytuacji w stawach i związków z wodami rzeczными (S. E. Jørgensen), krążenia wody i właściwości fizycznych wód stawowych (M. A. Szumiec), znaczenia stawów rybnych dla bytowania ptaków wodnych (K. A. Dobrowolski) i hodowli ryb w ekosystemach stawowych (R. Billard).

W dyskusji wielokrotnie podkreślano celowość stosowania modelowania matematycznego dla prowadzenia właściwej gospodarki hodowlanej w stawach. S. A. Jørgensen w referacie przeglądowym przedstawił stan wiedzy w tym zakresie i wskazał na istotne znaczenie stosowania modeli w sterowaniu różnego rodzaju hodowlami organizmów w wodach.

Znaczenie roślin wodnych w krążeniu pierwiastków w stawach rybnych, a szczególnie akumulacja pierwiastków w makrofitach były omawiane na podstawie referatu J. Kveta i D. Dykyjovej oraz kilku plakatów. W dyskusji zwracano uwagę na możliwości wykorzystania makrofitów dla celów eliminacji nadmiaru pierwiastków biofilnych ze stawów. Zwracano też uwagę, iż występowanie makrofitów w sposób istotny kształtuje różnorodność środowiskową i biotyczną w przybrzeżnych strefach zbiorników (zagadnienie omawiane w referacie E. Pieczyńskiej).

Na podstawie referatu M. A. Szumiec i kilku plakatów dyskutowano nad specyfiką warunków hydrologicznych, termicznych i świetlnych w stawach.

Konflikt między wykorzystaniem stawów dla celów hodowli ryb a utrzymaniem ich walorów przyrodniczych najwyraźniej uwidocznił się na sesji poświęconej ptakom wodnym. Znaczenie stawów rybnych jako siedlisk dla ptaków w Polsce zostało przedstawione w dwóch referatach (M. Bukacińska, D. Bukaciński, J. P. Cygan, K. A. Dobrowolski i W. Kaczmarek oraz Z. Bocheński) i w kilku plakatach. Wielokrotnie w dyskusji wracano do istotnego znaczenia jakie mają stawy dla zachowania różnorodności gatunkowej ptaków i równoczesnych szkód jakie powodują niektóre ich gatunki (np. kormorany) w pogłowie ryb. Problem regulacji liczebności ptaków na stawach jest szczególnie trudny, gdyż część z nich jest objęta ochroną gatunkową.

Obszerną dyskusję nad przyrodniczymi i ekonomicznymi aspektami różnych sposobów hodowli ryb w stawach zainicjował referat B. Billarda.

Na sympozjum omawiano też zależności między zooplanktonem a rybami (referaty M. Witeskiej i K. Schlott), problemy jakości wód w stawach rybnych (referaty W. Barbasza, E. Różyckiego i B. Smyka oraz G. Schlott) i możliwości modyfikacji żywienia ryb (L. A. Stanny). Hodowle w warunkach stawowych były ilustrowane różnymi przykładami (np. D. E. Meyer zaprezentował różne aspekty hodowli krewetek).

W czasie obrad przedstawiono, opracowany przez W. Rotha-Nelsona i M. A. Szumiec, projekt współpracy między Polską a USA, dotyczący badań nad rolą gospodarki stawowej w ochronie i kształtowaniu środowisk bagiennych.

W referatach, plakatach i w czasie dyskusji prezentowano różne aspekty funkcjonowania stawów jako systemów ekologicznych i złożonych relacji między stawami a otaczającym je środowiskiem, jak też omawiano problemy produkcji rybackiej i jej związków z jakością wody. To ostatnie zagadnienie jest bardzo istotne, gdyż do stawów pobierana jest woda z rzek lub zbiorników zaporowych i następnie – przekształcona – odprowadzana jest często do tych samych cieków lub zbiorników. W dyskusji zwracano uwagę na możliwości takiego prowadzenia gospodarki rybackiej, aby sprzyjała poprawie jakości wody. Jest to możliwe jedynie przy hodowli ekstensywnej (szczególnie takiej, w której ryby korzystają z naturalnych zasobów pokarmowych). Taka gospodarka z kolei wymaga trudnych decyzji ekonomicznych – ewentualnej rekompensaty strat hodowców ryb. Postulowano, aby w stawach o produkcji intensywnej, gdy następuje pogorszenie jakości wody, była ona oczyszczana w obrębie danego systemu stawowego. Wody wypływające na zewnątrz powinny być w każdym przypadku czyste.

Jedna sesja poświęcona była dyskusji nad relacjami nauka–praktyka. Wymiana poglądów między uczestnikami sympozjum a przedstawicielami praktyki nie była tak ożywiona, jak można się było tego spodziewać. Poruszono jednak wiele szczegółowych zagadnień, które mogą być istotną inspiracją do dalszych badań naukowych jak i działań praktycznych. Z dyskusji wynikała wyraźnie potrzeba prowadzenia interdyscyplinarnych prac kompleksowych.

Dużym zainteresowaniem cieszyła się sesja wyjazdowa, w czasie której uczestnicy zapoznali się z pięknym kompleksem stawów rybnych w Gołyszach, stosowanymi tam metodami hodowli ryb oraz ciekawymi i wartościowymi badaniami naukowymi Zakładu Ichtiobiologii i Gospodarki Rybackiej PAN. Uczestnicy sympozjum spotkali się z ogromną gościnnością i życzliwością gospodarzy. Sympozjum było bardzo dobrze zorganizowane. Organizatorom należą się wyrazy uznania i podziękowania.

Ewa Pieczyńska